

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 78, desembre 2014, p. 15-19
ISSN: 1133-2190 (ed. impresa); 2014-0037 (ed. digital)
URL: <http://revistes.iec.cat/index.php/TSCG>

Presentació de la jornada

Josep Oliveras

President de la Societat Catalana de Geografia

Bon dia a tothom. Siguin molt benvinguts a aquesta jornada sobre l'organització territorial dels Governos locals. Aquesta jornada forma part del cicle que la Diputació de Barcelona ha dut a terme els darrers mesos en ocasió de les reformes sobre la legislació de règim local en curs. Aquest cicle de jornades s'ha dut a terme amb la col·laboració de diverses entitats, i en aquest cas concret, ens complau que la Diputació ho faci sumant-se a una iniciativa de la Societat Catalana de Geografia.

Molts de vostès saben que no és estranya la relació que hi ha entre el geògraf que dibuixa línies, es preocupa, o millor dit, posa l'accent en els continents i una altra sèrie de persones, professionals o estudiosos d'altres disciplines que estan preocupats no tant pels continents, sinó pels continguts i pel programa de funcions i de competències a desenvolupar sobre la base d'aquests continents. A partir de les regulacions o de les disposicions legals, siguin de l'Estat siguin dels Governos autonòmics, que s'ocupen de la planta territorial o de les competències del governos locals —com la recent modificació de la legislació de règim local estatal, o el projecte de llei de governos locals que es troba actualment en tràmit al Parlament de Catalunya—, és lògic que sorgeixin dubtes i preguntes. Així com també és normal que entre geògrafs i altres professionals, en aquest cas juristes, hi pugui haver un interès mutu, i finalment un acord per fer unes jornades en què comparteixin inquietuds i reflexions, des de les respectives disciplines, sobre aquesta matèria.

No cal dir que el tema que avui ens ocupa, l'organització territorial dels estats, o del poder polític en general, és un tema sobre el qual els geògrafs hem treballat des de fa molts anys, segles. Per no anar fins a l'època antiga, almenys des del segle XVIII. Els debats i les controvèrsies sobre els límits territorials o les

fronteres, que encara es reproduïx d'una forma molt important, van ocupar alguns geògrafs —Mackinder o Martonne— que influïren sensiblement en l'establiment i el traçat de les fronteres i els equilibris de poder entre estats tant a la fi de la I Guerra Mundial, com de la segona, amb una petja que perdura fins als nostres dies.

A Catalunya, és igualment evident, el paper de la geografia en aquest àmbit —també per no remuntar-me molt enllà, només esmentaré el cas d'en Pau Vila—. Pau Vila, precisament, sempre va tenir en compte no només el fet geogràfic, la línia, la frontera, la demarcació, l'extensió, els habitants, sinó que també sempre va comptar amb la col·laboració d'algunes persones del món de les lleis. A la comissió de la ponència de la divisió territorial de Catalunya no oblidem que hi havia diversos juristes, com és el cas d'en Ferran Valls i Taberner, de l'Antoni Bergós o del mateix Rovira i Virgili, que és un home que, malgrat que aquesta no fos la seva principal dedicació, havia estudiat la carrera de Dret.

Per tant, pensem que la jornada que avui ens ocupa pot ser profitosa per continuar aquesta línia de col·laboració que hem tingut els geògrafs amb els professionals de les lleis. En molts actes de la Societat Catalana de Geografia, també han estat invitats juristes per a donar-nos el seu punt de vista sobre l'organització territorial. L'interès per saber el que pensem els uns i els altres sobre aquestes qüestions esdevé a hores d'ara ben evident davant les reformes legals en curs sobre l'administració local. Així doncs, en nom de la Societat Catalana de Geografia, i com a filial que som de l'Institut d'Estudis Catalans, també indirectament en nom de l'Institut, els agraeixo la seva assistència i desitjo que aquesta jornada els sigui profitosa. Cedeixo ara la paraula al senyor Xavier Forcadell, coordinador general de la Diputació de Barcelona.

Xavier Forcadell

Coordinador general de la Diputació de Barcelona

Moltes gràcies i molt bon dia. President, professor Oliveras, alcaldes, ponents, companys i companyes, amics i amigues, crec que no els sorprendrà si els dic que per a la Diputació de Barcelona i per al conjunt de companys que organitzem aquest cicle de jornades al qual el president de la societat feia esment, és un motiu de satisfacció comprovar, una vegada més, que les qüestions d'ordre jurídic interrelacionades amb altres disciplines, amb altres coneixements, tenen una bona acollida. La convocatòria d'avui, tota la gent que ja en aquesta hora ens està acompanyant i que al llarg del matí té previst acompanyar-nos, així ho posa de manifest.

Aquesta és la quarta jornada d'un cicle que des de la Diputació de Barcelona hem programat sota el títol "governos locals quilòmetre 0". Quan el vàrem plantejar, passat l'estiu, estàvem al davant de dos projectes de reforma legislativa, un que s'estava substanciant ja en aquell moment a les Corts Generals i un altre en el Parlament de Catalunya. La Llei de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local (LRSAL), avui ja és una realitat, vostès la coneixen i en parlarem. I el projecte de Llei de governos locals en aquests moments és en tràmit parlamentari. Tant un text com l'altre, la veritat és que ens suscitaven força inquietuds i reflexions. Els juristes però també altres professionals vinculats a l'administració ens demanaven quin era el capteniment de la Diputació de Barcelona al respecte, i ens va semblar que entre les múltiples accions a emprendre per tal de definir la posició de la Diputació una havia de ser la d'oferir un marc de reflexió que reunís a la vegada dos valors, suma d'energies i pluralitat, que em sembla que hem aconseguit, i això ens esperona a continuar-ho fent.

El primer valor el vàrem basar en no fer-ho sols. Són temps de sumar esforços, d'optimitzar els recursos disponibles i fer-los arribar tant enllà com puguem. I el segon valor, el de la pluralitat, havia de consistir a donar veu a tothom. Per tant la Diputació de Barcelona, sumant-hi altres institucions, col·legis professionals, i col·lectius, volia escoltar i fer escoltar la veu de tots els que hi tinguessin alguna cosa a dir. Així, aquest cicle de jornades l'hem fet en col·laboració amb l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, la Fundació Aula d'Alts Estudis d'Electes de la mateixa Associació, amb la Càtedra Prat de la Riba d'Estudis Jurídics Locals de la UAB, en el marc del centenari de la Mancomunitat —al qual més endavant em referiré—, amb la Federació de Municipis de Catalunya, amb la Fundació Democràcia i Govern Local i amb el Consell de Col·legis de Secretaris, Interventors i Tresorers d'Administració Local de Catalunya. I, després, en funció de cada bloc temàtic que anàvem tractant, cercàvem els ponents més indicats i a poder ser també la complicitat d'alguna altra institució. La primera d'aquestes jornades, que la vàrem celebrar

a l'octubre, fou sobre la reforma local amb criteri general, per tant, quina era la reflexió, quins eren els primers dubtes que suscitaven aquests textos que estaven en tràmit. La segona ho fou amb una visió europea, de dret comparat. Mirem sovint quina és la realitat de l'Estat espanyol, però, algunes vegades, no tenim en compte com s'està legislant, per a on van també les reflexions en l'àmbit de la UE. La tercera, va dedicar-se a una qüestió que és de les més rellevants que planteja la LRSAL, i la que més complexitat d'aplicació pràctica pot generar en el dia a dia dels governs locals, que és el redimensionament del seu sector públic. En el necessari redimensionament del sector públic local, hi estem tots d'acord; però en com afrontar-lo segurament hi ha més discrepàncies. Aquesta jornada va comptar també amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona, perquè el cap i casal del país, és uns dels ajuntaments que té una estructura d'ens instrumentals que en depenen més complexa i rellevant. I finalment, aquesta jornada que avui ens reuneix aquí, vinculada amb l'organització territorial, amb la geografia per tant, l'hem volgut fer amb l'Institut d'Estudis Catalans, amb els companys geògrafs de la Societat Catalana de Geografia, aprofitant sinèrgies, aprofitant recursos.

És una llarga tradició de la Diputació de Barcelona col·laborar amb l'Institut d'Estudis Catalans i també fer-ho específicament amb la Societat Catalana de Geografia. És una tradició —jo els hi posaré un primer exemple i n'hi deuen haver d'anteriors que ara desconec— com a mínim des de l'inici de la democràcia. Un dels primers textos que personalment recordo tenir a les meves mans sobre l'anàlisi de la divisió territorial de Catalunya, fou el que conformen el dos volums que porten per títol *Gènesi de la divisió territorial de Catalunya*. Un text fet per dos professors importants en aquesta casa i en aquesta Societat, el professor Enric Lluch i el professor Oriol Nel·lo —que precisament serà avui un dels ponents— i que fou editat per la Diputació de Barcelona. I ho havia estat a més en un procés de buidatge i anàlisi dels arxius de la Diputació de Barcelona que, com vostès saben, responent a l'evolució institucional del nostre país en l'últim segle, i al paper de suplència que durant molts anys li va correspondre, conservaven tot el fons documental de la ponència sobre la divisió comarcal de Pau Vila, a la qual el professor Oliveras feia abans referència.

Aquesta publicació era segurament —insisteixo que deuen haver-n'hi anteriors—, per a mi una referència que em feia fàcil comprendre la necessitat d'una relació que calia continuar allargant en el temps. Així que, quan el professor Josep Oliveras, el professor Jesús Burgueño i la resta de membres de la Junta de la Societat de Geografia van venir a la Diputació per d'exposar-me el seu interès de renovar i aprofundir aquesta col·laboració, em va semblar que participar en aquesta jornada, combinant la visió dels geògrafs i la visió dels juristes en aquest moment de debat, era una bona oportunitat per continuar la nostra col·laboració.

I això no és un punt i final per a la Diputació de Barcelona, i d'aquí la mostra del meu agraïment, això és un punt i seguit. Un punt i seguit perquè volem

que la col·laboració continuï, volem que continuï amb el conjunt de seccions i societats de l'Institut d'Estudis Catalans. De fet, fa poques setmanes, amb el president de la Diputació de Barcelona, aquí mateix, signàvem un conveni de col·laboració amb el president de l'Institut per a incrementar els lligams de la Diputació amb l'Institut i, per tant desitjo que aquest tipus d'inquietuds les continuem compartint al llarg dels propers anys.

Com a mostra d'això, també en les properes setmanes vostès podran assistir —ja els convido que ho facin— a la presentació d'un llibre sobre un dels treballs l'Oficina d'Estudis Jurídics de la Mancomunitat de Catalunya, vinculada a la geografia, la reedició d'un volum dedicat als costums sobre termenals, camins i aigües que compta amb un estudi introductor i a càrrec del professor Jesús Burgueño i en el qual la Diputació hi ha contribuït en el marc de la commemoració del centenari de la Mancomunitat. Una mostra més doncs d'aquesta voluntat d'entre tots arribar més enllà, de posar en coneixement de tots els actors interessats aquestes qüestions que en aquests moments ens ocupen i ens preocupen, del funcionament de les institucions locals vinculades al territori, i en definitiva, al país.

I, per acabar, permetin-me només un últim apunt. En relació a la commemoració del centenari de la Mancomunitat de Catalunya els convido que facin seu el conjunt de programacions i d'activitats que des de la Diputació s'impulsen per rememorar, actualitzar i projectar al futur un període històric en què amb pocs recursos però amb molt de talent i determinació es van crear i impulsar obres i institucions de les quals en els últims cent anys hem estat tots hereus. Un exemple ben proper el tenim en aquesta casa que avui ens acull. Per tant, moltes gràcies, president, moltes gràcies a tots vostès per la seva atenció.

Des de la Diputació de Barcelona tenim molt d'interès a continuar amb aquesta estreta relació amb l'Institut d'Estudis Catalans i la Societat Catalana de Geografia, moltes gràcies novament per la seva assistència i els desitjo que la jornada d'avui sigui del màxim interès.